

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvu Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list a članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112.

RESOLUCIJA

X. pokrajinske skupščine UJU poverjeništvu Ljubljana.

Učiteljstvo, zbrano dne 20. julija 1930. na skupščini Udruženja jugoslovenskega učiteljskega — poverjeništvu Ljubljana v Novem mestu, enodušno manifestira za utrditev jugoslovenske misli v smeri edinstva naroda in države potom šole in javnega dela učiteljstva.

Odobravojoč vladni manifest od 1. julija t. l. s principom en narod — ena država, hoče zastaviti vse svoje moralne in intelektualne sile za doseg tega cilja.

Da bi se pa moglo popolnoma posvetiti svojemu težavnemu delu v šoli in zunaj nje za blagor domovine in naroda je nujno potrebno, da se mu uredi njegov materialni položaj in prosi kraljevsko vlado, naj takoj reši to žgoče vprašanje s čimer ne bo koristila le učiteljskemu stanu, marveč v mnogo večji meri tudi narodu in domovini.

Centrala UJU v Beogradu naj ob vsaki dani priliki, a še prav posebno ob letošnjem jubilejnem kongresu poudarja neobhodno potrebo hitre rešitve našega materialnega vprašanja in naj ob tem kongresu prosi za avdijenco pri g. ministrskem predsedniku in g. ministru prosvete, katerima naj predoči naše aktivno delovanje v pravcu vladnega manifesta ter ju naprosi, da pospešita ureditev naših prejemkov. Centrala naj tudi skuša doseči, da bodo njeni zastopniki mogli v posebni avdijenci pri Nj. Veličanstvu kralju raztomati naš težavni gnotni položaj. Na merodajnih mestih naj centrala poudari zlasti sledeče:

1. Z zakonom o narodnih šolah se učiteljsko materialni položaj ni izboljšal, temveč se mu je celo poslabšal s tem, da so se dosedanjim prejemki šolskim upraviteljem znižali, ostalemu učiteljskemu pa je bila ukinjena državna stanarina, dočim mu z zakonom določena občinska stanarina v pretežnih krajih še do danes ni bila izplačana.

Ker je z zakonom ustvarjen položaj, ki ga ni mogoče izpremeniti, apeliramo na merodajne činitele občinskih uprav — uvidevši pri tem težak položaj občin in priznavajoč ga — naj nam ne otežkočajo že itak dovolj težkega položaja, marveč čimprej izvedejo zakonite določbe.

2. Kot nujno potrebno smatramo, da izide pravilnik k zakonu o narodnih šolah, da nam bo izvajanje zakona potom šole in prosvetnih ustanov v katerih sodelujemo v blagor naroda in države, omogočeno.

S pravilnikom pričakujemo ureditve vprašanja upraviteljskih doklad od enorazrednice dalje, do katerih smo imeli po dosedanjih šolskih zakonih pravico, pričakujemo pa tudi ugodne rešitve vprašanja učiteljskih stanarin in kuriva.

3. Glavni up pa stavi učiteljstvo na revizijo uradniškega zakona, katerega donošenje smatra za nujno potrebno že z ozirom na dejstvo, da je bil materialni položaj izboljššan že vsem strokam I. kategorije in domalega vsem strokam tudi II. kategorije, katerih dobrin pa ono še ni deležno.

Od novega uradniškega zakona pričakujemo predvsem sledeče:

1. Prejemki učiteljstva naj se zvišajo in izenačijo s poviški plač ostalemu državnemu uradništvu.

2. Napredovanje v plačah bodi avtomatično in tako, da tudi učiteljstvo doseže I. a. grupo, ki je uvedena pri vseh strokah II. kategorije, katerim je bilo materialno stanje že izboljšano. Najvišja grupa bodi glede prejemkov izenačena v razmerju II. kat. do 5. grupe I. kategorije uradniškega zakona.

3. Z državnimi uradniki poročene učiteljice naj se glede prejemkov izenačijo z onimi neporočenimi učiteljicami.

4. Službena doba naj se za učiteljstvo zniža na 32 let kot je bilo to po zakonu iz leta 1904. in po dopolnilnem šolskem zakonu iz leta 1919.

Ob tej priliki se učiteljstvo obrača do merodajnih činiteljev, posebno še do predstavnikov prosvetnih ustanov in društev, pri katerih sodeluje, da podpro te naše težnje in zahteve in nam tako omogoči, da se moremo v polni meri posvetiti tudi prosvetnemu delu v narodu, katero zahteva od nas tudi mnogo materialnih žrtev.

V Novem mestu, dne 20. julija 1930.

Potek X. pokrajinske skupščine UJU, poverjeništvu Ljubljana.

V prijazni dolenski metropoli, kjer je zborovalo pred 2 desetletji tedaj še strankarsko razcepljeno slovensko učiteljstvo, se je ob temnozeleni Krki letos vnovič zbralo, toda zdaj stanovsko enotno organizirano, na svoji jubilejni skupščini.

Novo mesto — rimski Neostadium, ki so ga že v III. stoletju po Kr. zaman napadali Goti in ga je razrušil silni Atila, je vnovič pozidal avstrijski vojvoda Rudolf IV. in mu podelil s posebnim pismom mestne pravice leta 1365. Od tedaj izvira ime Rudolfovo (Rudolfswert). Posebno v XV. in XVI. stoletju je mesto preživljalo hude čase. Napadali so ga Turki, večkrat je pogorelo, njegovo prebivalstvo je decimirala kuga. Slovela pa je njegova okolica že tedaj po dobrem vinu in zlahtnem sadju. Danes je ta del naše banovine — dasi pravi biser naravnih krasot — malo znan.

V ta raj naše zemlje je pohitelo te dni učiteljstvo in bilo zadovoljno, da si je izbralo baš Novo mesto za začasni sedež svojega vsakoletnega parlamenta. Sprejem, ki ga je bilo deležno, simpatije in pozornost, s katero so spremljali meščani naše delo, z zastavami okrašena poslopja, nemala požrtvovalnost naših stanovskih tovarišev (tovarišic), ki so se potrudili, da so goste zadovoljili v vsakem oziru, vse to je dvignilo ugled skupščine same in stanu, a udeleženci so z nje odnesli domov najprijetnejše utise. Slovensko učiteljstvo ne išče vnunega pompa, ne zahteva zase ničesar — ker mu je vse to tuje, je pa hvaležno za spontane izraze priznavanja svojega ugleda, ker ga krepi po tem zavest priznanja za trud in delo med narodom.

Ravno 10 let je minulo od ustanovitve UJU. Po tedaj sprejetem čl. 2. njegovih pravil je bilo in je v njem prostora za vse jugoslovensko učiteljstvo brez izjeme. Učiteljstvo je upalo, da je z ustanovitvijo UJU likvidiral enkrat za vselej s preteklostjo.

Žal, da ni bilo tako. Realnost ga je kmalu poučila, da je tradicija močnejša od vseh teorij, in da ne zadostuje za uresničenje programov samo navdušenje za stvar.

Že ime samo — UJU je bilo sporno in spotikalo so se vanj premnogi, ki so živeli v zgodovinskih tradicijah ali iz kakih drugih vzrokov omalovaževali jugoslovensko ime.

Da so bili tedaj Slovenci v borbi za jugoslovenski naziv organizacije na pravi poti, je pokazal zgodovinski 3. oktober 1929., ki je pometel z dotodanjim politično in drugačno navlako in dal domovini edino pravilni naziv in sankcioniral idejo jugoslovanstva v življenju naše mlade kraljevine.

Ni še sicer vse jugoslovensko učiteljstvo v eni organizaciji, še ni povsod trdnega mostu med preteklostjo in sedanjostjo, ponekod je tudi precej apatije in pomanjkanja smisla za organizacijo.

Toda slovensko učiteljstvo prednjači v tem in daje v vsakem oziru lep vzgled stanovske zavesti. Popolnoma je zbrisalo sledove preteklosti, razpustilo organizacije, temelječe na strankarskih temeljih in danes je v UJU — poverjeništvu Ljubljana — združenih nad 83% učiteljstva — to je 2896 od 3486 — in le 590 je še neorganiziranih, a med njimi gotovo nad polovico, ki so idejno pri nas, a stoje iz kakšnih posebnih vzrokov zunaj naših vrst.

Potek skupščine.

Novomeška skupščina je potekla sledeče: V petek 18. julija dopoldne po prihodu ljubljanskega vlaka seja ožjega sosveta, popoldne istega dne seja širjega sosveta, v soboto 19. julija in v nedeljo 20. julija predpoldne skupščina — delegacijsko zborovanje. V soboto popoldne so zborovali odseki.

Seja ožjega sosveta

se je vršila v salonu hotela Koklič in je pripravila gradivo za popoldansko sejo širjega sosveta in za delegacijsko zborovanje.

Navzoči so bili vsi člani ožjega sosveta razen tov. Regine Gobec, ki je na študijskem potovanju po Nemčiji in je svojo odsotnost opravičila.

Sejo širjega sosveta

je otvoril ob 5. uri popoldne 18. julija v telovadnici nove osnovne šole poverjenik Andrej Skulj. Udeležilo se je seje 13 članov ožjega sosveta in 28 društvenih predsednikov, oziroma namestnikov.

Po kratkem nagovoru je poverjenik prečital imena vseh odsekov, ki jih je 9, in opozarjal na njih važnost. Podal je točna navodila, kako naj delajo, da ne bo nikakih pri- tožb, nakar je čital strokovni tajnik predloge ožjega sosveta glede njih sestave.

Predlogi so bili sprejeti z izpremembami in dopolnili, kakor sledi:

1. Verifikacijski odsek ostane neizpremenjen.

2. V gospodarski odsek vstopita še tov. Lešnik Mirko in Pinterič Drago.

3. V šolsko-upravni odsek pridejo namesto tov. Velnarja Josipa in Doljaka Valentina Grögl Feliks, Straus Karel, Sotošek Zdravko in Šeško Ivan. Za zastopnika poverjeništvu je imenovan Lampret Fortunat.

4. V odsek za stanovski in pedagoški tisk ter pravila pridejo Šestan Dušan, Šinigoj Asto in Doljak Valentina, namesto Šterka Davorina in Zehrer Vilka.

5. Odsek za mladinski tisk se izpopolni s tov. Šterkom Davorinom, Klemencičem Vladom, Polakovo Marijo, Pirnatom Viktorjem, Tajnikom Milošem, Rusjanom Ambrozijem, Šumpererjem Ivanom in Zehelj Alfredom.

6. Iz odseka za nadaljevalno šolstvo sta bila črtana tov. Vauda Mirko in Tajnik Miloš. Vstopijo vanj Lušin Alojzij, Ivanjšič Ljudevit, Vreček Alojzija in Mervar Marija.

7. V odsek za narodno izobraževanje vstopita še Samec Franc in Rupnik Marija.

8. Odsek za obmejno šolstvo: Cibic Drago gre od tu v pevski odsek. V odsek vstopita Vauda Mirko in Zacherl Miroslav.

9. Iz pevskega odseka izstopita tov. Šumperer Ivan in Zehelj Alfred, ki gersta od tu v odsek za mladinski tisk.

Po sestavi in izpopolnitvi odsekov se je poverjenik zahvalil širjemu sosvetu za zapanje, ki ga je pokazal v tem vprašanju ožjemu sosvetu. Nato je konstatiral, da smejo biti zastopana na delegacijskem zborovanju le društva, ki so poravnala svoje obveznosti pri poverjeništvu, kar so storila popolnoma ali z malimi zastanki vsa društva razen dveh.

Zato so bili sporni mandati delegatov marenberskega in radovljiškega društva, kar je seja rešila ugodno za društvi in v prid organizaciji.

Predlogi.

Tretjo točko dnevnega reda so tvorili predlogi učiteljskih društev, ki so bili odkazani pristojnim odsekom.

Pri tem je bil soglasno sprejet predlog tov. Dušana Šestana, naj se vrši letošnja naša državna skupščina v znamenju borbe za izboljšanje našega gnotnega položaja. Nič demonstrativnega, nič demagoškega naj ne bo pri tem, v primerni obliki formulirajmo točno in jasno svoje zahteve v tem oziru.

Slučajnosti.

Pri slučajnostih je bil sprejet predlog tov. Grčarja Viktorja, ki ga je objasnili že v seji ožjega sosveta, glede poslovnika za delegacijsko zborovanje. Po stvarni utemeljitvi je bil predlog sprejet z vsemi proti 2 glasovoma.

Sklenjeno je bilo nato, da ne bosta na skupščini čitani tajniško in blagajniško poročilo, ker sta priobčeni že v »Učit. Tovariš«. Poverjenik opozarja sklepno, naj bi bili delegati točni in izvajajni, stvarni in taktni, da se ne bi izpozabljali in skrunili s tem ugleda skupščine.

Sejo je zaključil nato z željo, da bi nam bila jubilejna skupščina v čast in v ponos.

DELEGACIJSKO ZBOROVANJE V SOBOTO 19. JULIJA OD 9. DO 14. URE.

Poročilo verifikacijskega odseka.

Pred pričetkom zborovanja je verifikacijski odsek verificiral delegate in na podlagi verifikacije je ugotovil strokovni tajnik tov. Kopal Josip, da je navzočih 13 članov ožjega sosveta, 2 člana nadzornega odbora in 88 društvenih delegatov, skupaj 103 zastopniki.

Od 33 društev je bilo zastopanih 32.

Otvoritev skupščine.

Nato otvarja tov. poverjenik Andrej Skulj jubilejno skupščino s pozdravom dragim nam gostom, članom ožjega in širjega sosveta in vsem delegatom.

Z radostjo ugotavlja, da je posetilo našo skupščino izredno veliko število odličnih gostov, ki jih pozdravlja iskreno in prisrčno, in sicer najprej g. zastopnika sreskega načelstva Krajska, potem zastopnika obolega mestnega župana dr. Režka g. podžupana Filipa Ogriča, dalje g. podpredsednika okrožnega sodišča višjega sodnega svetnika dr. Vladimirja Försterja, sina vel. našega glasbenika, g. višjega državnega tožilca Gustava Barleta, sina našega belokranjskega Nestorja, g. infiliranelega prošta Karla Čerina, gosp.

orožniškega kapetana Kresimira Grozdanića, kot zastopnika naše vojske, g. gimnazijskega ravnatelja Ivana Maslja, g. vladnega svetnika Ferdinanda Seidla, g. zastopnika grmske kmetijske šole inž. Abseca Mateta in strok. učitelja Flega, g. davčnega upravitelja Zdravka Novaka, zastopnika davčne uprave, g. poštne upravitelja Nadraha, br. starosto novo-meškega Sokola Matijo Marinška, g. zastopnika frančiškanskega samostana p. Emerika, in slednjič zastopnika bolnice usmiljenih bratov priorja p. Leopolda Daneva. Vsem je izrekel tov. poverjenik primerno dobrodošlico, posebno poudarjajoč složno delo za vzgojo mladine v današnjih resnih časih med šolo in zastopniki cerkve za narod, državo in človeštvo.

GOVOR POVERJENIKA SKULJA.

Cenjena delegacija!

Otvaram deseto pokrajinsko skupščino jugoslovenskega učiteljstva — poverjeništvu Ljubljana. Iskreno pozdravljam vse člane ožjega sosveta, predsednike učiteljskih društev in njihove delegate ter vse člane, ki so prihitali od daleč in blizu na naš stanovski parlament.

Letošnja skupščina je jubilejna. Desetič se zbiramo po onem času, ko smo si srbski, hrvatski in slovenski učitelji podali roke v znak bratstva, zvestobe in stanovske zavesti, ko smo prožeti iskrene jugoslovenske misli ustanovili »Udruženje jugoslovenskega učiteljstva«.

Jugoslovensko udruženje učiteljstva je bilo prvi kažipot mnogim drugim udruženjem in baš s tem smo učitelji pokazali pot k edinstvu naroda in države.

En stan, ena duša, eno srce, ki naj živi in bije za napredek in razvoj narodne šole in po njej za srečo in blagostanje naroda, veličino in moč države.

Ta naloga, ki si jo je nadelo jugoslovensko učiteljstvo kot cilj svojega udruženja, je vršilo vedno in z vso doslednostjo, dobro se zavedajoč, da je to korist naroda pa tudi naša.

Težki so bili oni časi, ko so politične sile razdvajale naše vrste in slabile našo moč in odpornost. Težka je bila borba poštenjaku in žal, da še danes niso povsem strte one sile, ki so nas skoraj pol stoletja razdvajale.

Morda so bile le zle sile pri nas najjačje, ki so zapustile dovolj žalostnih spominov. Prav zato pa se je slovensko učiteljstvo prvo docela otreslo zadnjih spon in se pred štirimi leti enodušno združilo v svoji enotni stanovski organizaciji.

Zgodovinski kraljevi manifest od 6. januarja lanskega leta nam je vtil novih sil in zavesti, da smo šli tedaj pravo pot. Danes lahko rečemo, da so vrste v našem poverjeništvu strnjene. Treba je med nami le še več resnične iskrenosti in prave stanovske zavesti, pa bodo naše strnjene vrste tudi jake.

Posamezniki, ki iz osebnih razlogov lahko pogrešajo skupno organizacijo, nas ne motijo, tudi takrat ne, ko ne odklanjajo po njej priborjenih uspehov in koristi.

Zakon z dne 3. oktobra leta 1929. nam je dal kraljevino Jugoslavijo, ki je bila v naših srih že takrat, ko so še na bojnih poljanah grmeli topovi.

Ko je bila 7. oktobra lanskega leta razdeljena kraljevina Jugoslavija administrativno v banovine, so mnoga naša sreska društva izrazila želje, naj se določi delokrog poverjeništev v našem udruženju v okviru poedinih banovin.

Velevazen dogodek v pretekli poslovni dobi je uzakonitev zakona o narodnih šolah. Od obstoja naše nacionalne države so se trudile vse vlade, da uzakonijo za vso državo enoten šolski zakon. Težko je bilo to vprašanje v pogledu na tako različno šolsko zakonodajo, kakor tudi na tako neenake kulturne, socialne in gospodarske prilike.

Organizacija UJU in še prav posebno naše poverjeništvu, sta pospevala vso pozornost pri reševanju tega vprašanja, saj smo se dobro zavedali, da od šolskega zakona ni zavisen samo položaj učiteljstva in razvoj šole, temveč napredek in podvig celokupnega naroda, jakost in moč države.

Sedanji vladi je uspelo, da je premagala vse težkoče in nam dala enoten šolski zakon, s katerim so postale narodne šole državne ustanove, ki imajo nalogo s poukom in vzgojo v duhu državnega in narodnega edinstva ter verske strpnosti pripravljati učence za moralne, vdane in aktivne člane državnega in narodnega občestva.

A ne le to, one so dolžne širiti prosveto v narodu posredno in neposredno s sodelo-

Vse šolske potrebščine naročamo edino le potom Učit. gosp. poslovalnice v Mariboru!